

Ambities in een decennium

In de woonvisie "Finster op wenjen" zijn door de gemeente Tytsjerksteradiel 10 ambities geformuleerd voor de periode 2010-2020:

1. De komende 10 jaar willen we streven naar **continuïteit in de woningbouw**; waar nodig **gefaseerd** en **gedoseerd**; dat is van belang voor de dorpen en voor de werkgelegenheid in (en aanverwant aan) de bouw;
2. We leggen een belangrijk accent op woningbouw op **inbreidingslocaties** in de dorpen; **herstructurerings-** en **functiewijzigingslocaties** dragen bij aan kwaliteitsverbetering en de leefbaarheid; wij zullen scherp oog hebben voor de kwaliteit van de openbare ruimte;
3. Net als in de Woonplanperiode (2002-2010) zullen we bevorderen dat een **substantieel aandeel** van de woningbouw zal zijn **gericht op specifieke doelgroepen**; in het bijzonder **starters** en **ouderen**, zowel in de **koop** als in de **huur**;
4. De **doelstellingen in de Nota Duurzaamheid m.b.t. woningbouw** en de bestaande bouw worden inhoudelijk vertaald in afspraken met de sector; waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor de **corporaties**;
5. Met **WoonFriesland zal in 2010 een overall-afspraken** worden gemaakt over woningbouw; herstructurering; duurzaamheid; woningverdeling; bewoners-participatie, etc. met als kapstok de **5 WMO-beleidsvelden**;
6. We willen rekening houden met het fenomeen "**krimp**"; dat houdt in: leren en profiteren van opgedane ervaringen/onderzoek en pro-actief zijn in samenspraak met de dorpen (o.a. via de **klankbordgroepen**);
7. Uit een oogpunt van leefbaarheid willen wij ons tot het uiterste inspannen voor het **behoud** van de **voorzieningen** in de **kleinere dorpen**. Eerst wanneer dat niet meer haalbaar is zal concentratie plaats vinden. De grotere maatschappelijke en commerciële voorzieningen worden wel geconcentreerd in Burgum, Hurdegaryp en Tytsjerk;
8. In de komende 10 jaren willen we een aantal **smaakmakende projecten** realiseren op het terrein van **landelijk wonen**, als bedoeld in de **Structuurvisie**; doelstelling daarbij is dat het moet gaan om aanvullende woonkwaliteiten, **gericht op specifieke doelgroepen en/of het trekken van inwoners van buiten de regio**;
9. In de stadsregio Leeuwarden ("de Kroon van Fryslân") willen we **samenwerken aan verbetering** van de **leefbaarheid**; we zullen inzetten op voldoende aandacht voor het platteland en het **binnenhalen van externe financiële middelen voor herstructureringsprojecten** (ISV 3);
10. In **2016** willen we starten met de **realisering** van de robuuste **westelijke uitbreiding** van **Burgum**; deze wijk zal worden ontwikkeld in samenhang met nieuwe voorzieningen op het terrein van natuur, recreatie, sport/leisure en zorg; het moet een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu worden met water als centraal en dragend element: woonkwaliteiten die er nu niet zijn en aantrekkelijk voor eigen inwoners en van elders.

Hieronder is per ambitie aangegeven in hoeverre de ambities in de periode 2010-2017 gerealiseerd zijn. Hierbij is tevens gekeken naar de uitkomsten van de tussentijdse evaluatie van de woonvisie, zoals vastgesteld in 2014. Indien een ambitie niet of gedeeltelijk gerealiseerd is, is ook aangegeven waarom dit niet of slechts gedeeltelijk gelukt is.

Ambities woonvisie 2010-2020

Ambitie:

1. De komende 10 jaar willen we streven naar **continuïteit in de woningbouw**; waar nodig **gefaseerd en gedoseerd**; dat is van belang voor de dorpen en voor de werkgelegenheid in (en aanverwant aan) de bouw.

Evaluatie:

Van de 991 geplande woningen zijn er tussen 2010-2017 in totaal 460 gerealiseerd, dit is circa 46%. In het bijzonder in Hurdegaryp is de woningbouw achtergebleven bij de ambitie.

Dorp	Woonvisie 2010-2020					Gerealiseerd 2010-2017								
	Totaal	Uitbreiding		Inbreiding		2010-2013	2014-2017	Totaal	Uitbreiding		Inbreiding		Functie-wijziging	
Aldtsjerk	-					2	0	2	2	100%				
Burgum ¹	225	144	64%	81	36%	50	105	155	70	45%	3	2%	82	53%
Earnewâld	6			6	100%	1		1			1			
Eastermar	28	28	100%		0%	21	5	26	25	96%			1	4%
Garyp	-					3	27	30	8	27%			22	73%
Gytsjerk	56	4	7%	52	93%	13	2	15	6	40%			9	60%
Feanwâld-sterwâl	-					0	0	-						
Hurdegaryp	428	280	65%	148	35%	15	74	89	70	79%			19	21%
Jistrum	8			8	100%	8		8	6	75%	2	25%		
Mûnein	11			11	100%	5	0	5	3	60%	2	40%		
Noardburgum	59			59	100%	23	2	25			20	80%	5	20%
Oentsjerk	76	56	74%	20	26%	28	11	39	32	82%	7	18%		
Ryptsjerk	14	11	79%	3	21%	5	2	7	5	71%			2	29%
Sumar	46			46	100%	36		36	36	97%			1	3%
Suwâld	6	4	67%	2	33%	0	2	2	2	100%				
Tytsjerk	24	14	58%	10	42%	3	20	23	19	83%			4	17%
Wyns	4			4	100%	2		2						
Totaal	991	541	55%	450	45%	215	250	465	281	61%	34	7%	145	32%

¹ Exclusief robuuste westelijke uitbreiding Burgum (> 500 woningen)

De woonvisie is destijds opgesteld in de context van economische crisis. De gevolgen daarvan waren in 2010 reeds zichtbaar op de woningmarkt: huizen stonden langer te koop, en nieuwbouw van woningen liep vertraging of kwam helemaal tot stilstand. Als reactie op het verder in een storten van de woningmarkt is de gemeente daarom vanaf 2011 een andere weg in geslagen. Samen met lokale bouw- en isolatiebedrijven is het accent verschoven naar verbouw en het isoleren van bestaande woningen. In dit kader is in 2011 het Energieloket opgericht.

De ambitie om te streven naar continuïteit van de woningbouw is met het verder in elkaar storten van de vraag naar woningen ten dele gerealiseerd. Hoewel de woningbouw in de periode 2010-2017 achter is gebleven bij de verwachtingen, is op gemeenteniveau wel sprake geweest van enige continuïteit in de woningbouw: 217 gerealiseerde woningen tussen 2010-2013 en 243 woningen tussen 2014-2017.

Van fasering en dosering van nieuwbouwprojecten is op kernniveau geen sprake geweest. Waar in kleinere kernen zoals Eastermar, Noardburgum en Sumar tussen 2010-2013 nog enige nieuwbouwtontwikkelingen hebben plaatsgevonden, is dit na 2014 nihil. In de grotere kernen Burgum en Hurdegaryp is tussen 2010-2013 de stagnatie van de nieuwbouw het sterkst geweest. Dit hing samen met de grondpositie van projectontwikkelaars die gedurende de crisis niet happig waren om de locaties verder tot ontwikkeling te brengen. Als gevolg van de crisis hebben AM/BAM en WoonFriesland in Hurdegaryp in deze periode hun grondposities beschikbaar gesteld. In o.a. Burgum werd Mega Home geconfronteerd met executieveilingen, waardoor ontwikkelingen op de lange baan zijn geschoven.

In de tussentijdse evaluatie werd als uitdaging richting 2020 benoemd het stimuleren van woningbouwinitiatieven. Hierbij werd de hoop uitgesproken dat dit zijn eerste vruchten zou afwerpen bij it Sud in Hurdegaryp. Hoewel het langer geduurd dan vooraf gehoopt, kunnen we vaststellen dat vanaf 2016 de vraag naar nieuwbouw weer is toegenomen. Waardoor weer meer behoefte is ontstaan aan nieuwbouwlocaties. Deze vraag richt zich vooral op de grotere voorzieningskernen Hurdegaryp en Burgum. Zo kende Hurdegaryp-Súd eind 2016 een locatie met bestemmingsplan voor 111 kavels op voorraad zonder dat tot dusver één kavel in optie was verstrekt. Eind 2017 is het merendeel van deze kavels verkocht.

Gevolg is dat in 2017 en 2018 in de kern Hurdegaryp 140 woningen worden toegevoegd. Dit is een geheel andere dynamiek op de woningmarkt dan de gemeente in 2010 had voorzien. Ook in Burgum-West is de afzet van nieuwbouwwoningen vanaf 2014 opgelopen (o.a. nieuwbouwlocaties van MEGA). Tussen 2015 tot en met 2017 zijn circa 70 nieuwe woningen in Burgum toegevoegd, waarvan een klein aantal gemeentelijke bouwkvavels. In Noardburgum zijn in samenwerking met WoonFriesland enkele verouderde huurwoningen vervangen door nieuwe woningen (combinatie van koop- en huurwoningen).

Ambitie:

2. We leggen een belangrijk accent op woningbouw op **inbreidingslocaties** in de dorpen; **herstructurerings-** en **functiewijzigingslocaties** dragen bij aan kwaliteitsverbetering en de leefbaarheid; wij zullen scherp oog hebben voor de kwaliteit van de openbare ruimte.

Evaluatie:

In de woonvisie is de ambitie uitgesproken om meer nadruk te leggen op inbreiding, circa 45% van de nieuwbouw was gepland op inbreidingslocaties en 55% op uitbreidingslocaties (zie tabel op de vorige pagina). Tussen 2010-2017 is 61% van de nieuwbouw gerealiseerd op uitbreidingslocaties, waardoor deze ambitie niet (geheel) is gerealiseerd.

Periode	Gerealiseerde woningbouw 2010-2020				
	Totaal	Uitbreiding	Inbreiding		
2010-2013	160	134	84%	26	16%
2014-2017	300	147	49%	153	51%
Totaal 2010-2017	460	281	61%	179	39%

Zoals in de tussentijdse evaluatie van de woonvisie reeds naar is gekomen, is tussen 2010-2013 het merendeel van de nieuwbouw gerealiseerd op uitbreidingslocaties (84%). Een groot deel van deze woningbouwprojecten waren echter al in gang gezet vóór het opstellen van de woonvisie 2010-2020. In de periode na 2013 is de focus meer en meer op inbreiding gaan liggen. Vooral in de vorm van herstructurerings- en functiewijzigingslocaties.

In de afgelopen twee jaar heeft weer de nodige nieuwbouw plaatsgevonden op uitbreidingslocaties (Burgum, Hurdegaryp).

Desondanks is de nodige inbreiding gerealiseerd, Deze hebben een bijdrage geleverd aan de verbetering van de uitstraling van de dorpen, de leefbaarheid en de kwaliteit van de woningvoorraad. Mede doordat de herstructurering veelal samenging met het opknappen van de openbare ruimte. Enkele voorbeelden zijn:

- In Garyp (*timmermanstjoender*) zijn naast het bestaande woonhuis zes wooneenheden gerealiseerd door het omvormen van een boederij tot wooneenheden. Een succesvol project dat door de minister is bezocht als voorbeeld voor het leefbaar maken van dorpen.
- In Eastermar is in samenwerking met het dorp een waterspeelplaats gerealiseerd in de nieuwe woonwijk.
- In Noardburgum is het kerkgebied her ontwikkeld tot een gebied met huurwoningen en eengezinswoningen. Dit project heeft de gemeente uitgevoerd samen met de Kerk, WoonFriesland en een bouwbedrijf.
- In Hurdegaryp heeft de gemeente het Schalmegebied opnieuw ingericht. Hierbij is het oude dorps huis vervangen door een groene omgeving met medische voorzieningen en enkele tiny houses.
- Ook in Hurdegaryp is bij Fûgelflecht ruimte gemaakt voor starters. Het oude schoolgebouw is gesloopt en heringericht met starterswoningen.
- In Sumar is de kinderopvang in een voormalig schoolgebouw getransformeerd naar woonhuis.
- In Burgum zijn aan de Pr. Bernardstraat oude huurwoningen vervangen door nieuwe gezinswoningen, icm herinrichting parkgebied en renovatie/nieuwbouw Berchhiem.

Ambitie:

3. Net als in de Woonplanperiode (2002-2010) zullen we bevorderen dat een **substantieel aandeel** van de woningbouw zal zijn **gericht op specifieke doelgroepen**; in het bijzonder **starters** en **ouderen**, zowel in de **koop** als in de **huur**;

Evaluatie:

De gemeente heeft op meerdere manieren gewerkt aan het realiseren van deze ambitie. Enkele voorbeelden zijn:

- In samenwerking met een particuliere investeerder zijn in Oentsjerk 12 huurwoningen gerealiseerd voor de doelgroep starters (met een huur onder de liberalisatiegrens, < €710).
- Daarnaast zijn in dit project 8 sociale huurwoningen voor gezinnen ontwikkeld.
- In 2017 zijn voor de doelgroep ouderen in Hurdegaryp koopappartementen gebouwd (zogenoemde 'Kapiteinswoningen').
- Voor jongeren zijn in Hurdegaryp in 2016 enkele tiny houses ontwikkeld. Tytsjerksteradiel had daarmee de primeur voor het eerste straatje tiny houses in Nederland.
- In Hurdegaryp worden voor diverse doelgroepen woningen ontwikkeld. In 2017 zijn tientallen kavels verkocht voor de huisvesting van ouderen, vrije sector huur (belegger) en sociale huur.

<ul style="list-style-type: none"> Voor de doelgroep stathouders zijn in samenwerking met particuliere investeerders enkele huurwoningen gebouwd in Hurdegaryp en Oentsjerk. Het gaat om huurwoningen met een sociale huur (met een huur onder de liberalisatiegrens, < €710). 												
<p>Ambitie:</p> <p>4. De doelstellingen in de Nota Duurzaamheid m.b.t. woningbouw en de bestaande bouw worden inhoudelijk vertaald in afspraken met de sector; waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor de corporaties.</p>												
<p>Evaluatie:</p> <p>De gemeente heeft tussen 2010 en 2017 op verschillende wijze gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen in de Nota Duurzaamheid.</p> <p>In 2017 zijn voor het eerst prestatieafspraken gemaakt met WoonFriesland. Corporatie WoonFriesland bezit verreweg het grootste gedeelte van de huurvoorraad in de gemeente. Nadruk ligt hierbij op de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, zonder dat dit voor de huurder leidt tot hogere woonlasten. WoonFriesland verwacht dat in 2025 het woningbezit in Tytsjerksteradiel gemiddeld een energielabel B heeft (energie-index 1,25). Voor huurders is het mogelijk om via een speciaal provinciaal fonds in aanmerking te komen voor zonnepanelen. Door de lagere energielasten is het mogelijk om deze kosten neutraal aan te brengen op woningen van WoonFriesland.</p> <p>Met de andere corporaties die actief zijn in de gemeente, Stichting Mooiland (75), Accolade (135), Elkien (18), en Vestia (2) zijn geen afspraken gemaakt. Enerzijds omdat het woningbezit van deze corporaties betrekkelijk klein is, anderzijds omdat dit woningbezit relatief jong is (begin jaren '90 tot recentelijk). De gemeente heeft daarom bewust gekozen om geen prioriteit te geven aan het maken van afspraken met de overige corporaties.</p> <p>In 2011 is het Energie(k)loket ingericht. In samenwerking met lokale bouw- en isolatiebedrijven wordt gewerkt aan het adviseren van bewoners(-eigenaren) bij het verduurzamen van de woning. Sinds de start van dit project zijn honderden particuliere woningen energiezuinig(er) gemaakt: 400 tussen 2011-2014 en nog een circa 300 in de periode daarna. Het Energie(k)loket heeft in 2012 een landelijk prijs gewonnen voor het beste voorbeeldproject van energiebesparing in huis.</p> <p>In het kader van "Wurkjen foar Fryslan" heeft de provincie eind 2013 het "Aanvalsplan Friese Woningmarkt" vastgesteld. Een van de speerpunten in dit plan was de Duurzaamheidspremie en renovatieregeling voor het goedkopere bestaande woningaanbod. We concluderen dat er mondigesmaat (hooguit enkele plannen) van de renovatieregeling gebruik is gemaakt. Oorzaak moet gezocht worden in de vaststelling dat de hiermee gepaarde investering voor de doelgroep (starters) te groot is. Van de Duurzaamheidspremie is daarentegen volop gebruik gemaakt. Met behulp van het Energieloket werden aan enkele honderden woningen met subsidie van de provincie energiebesparende maatregelen getroffen.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p><i>Duurzaamheidspremie en Renovatieregeling: "een combinatie van lening en subsidie voor renovatie en modernisering van goedkope bestaande woningen – naast de bestaande regelingen ten behoeve van verduurzaming –, met als doel doorstroming vanuit de huursector en daarmee het op gang brengen van de verhuisketen".</i></p> </div>												
<p>Ambitie:</p> <p>5. Met WoonFriesland zal in 2010 een overall-afpraak worden gemaakt over woningbouw; herstructurering; duurzaamheid; woningverdeling; bewonersparticipatie, etc. met als kapstok de 5 WMO-beleidsvelden.</p>												
<p>Evaluatie:</p> <p>We moeten concluderen dat de ambitie om in 2010 een overall-afpraak te maken met corporatie WoonFriesland niet is gerealiseerd. Oorzaak dient gezocht te worden in de moeilijke periode die woningcorporaties omstreeks 2010 ondergingen (crisis op de woningmarkt, verhuurdersheffing). Hier speelt mee dat de onderlinge relatie tussen WoonFriesland en de gemeente Tytsjerksteradiel langere tijd niet optimaal is geweest.</p> <p>In het voorjaar van 2013 is de gemeenteraad door de directie van WoonFriesland geïnformeerd over de financiële positie van de corporatie en over de wijze waarop de gevolgen van het Woonakkoord worden verwerkt.</p> <p>We stellen vast dat de onderlinge relatie in de afgelopen jaren drastisch veranderd is. Mede door de reorganisatie binnen de corporatie is de opstelling van de corporatie constructiever van aard. Inmiddels wordt structureel overleg gevoerd met de woningcorporatie waarbij op verschillende thema's goede afspraken worden gemaakt. In 2017 heeft dit er toe geleid dat de gemeente samen met WoonFriesland en de Bewonersraad tot prestatieafspraken voor 2018 is gekomen.</p> <p>Tussen 2010-2014 heeft WF de nodige investeringen gedaan in nieuwbouw en woningverbeteringen:</p> <table border="0"> <tr> <td></td> <td>Bernhardstraat te Burgum;</td> </tr> <tr> <td>2010</td> <td>24 appartementen Swannepolle te Sumar</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>4 woningen Boskamp te Eastermar</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>160 woningen onderhoud en verbetering energielabel</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>20 woningen (herbouw) Zevenhuisterweg Noardburgum en het MFC Hurdegaryp er start uitvoering volgende grote serie onderhoud en verbetering energielabel</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>24 woningen (herbouw) Prins Bernhardstraat te Burgum en voortgang onderhoud en verbetering energielabel.</td> </tr> </table>		Bernhardstraat te Burgum;	2010	24 appartementen Swannepolle te Sumar	2011	4 woningen Boskamp te Eastermar	2012	160 woningen onderhoud en verbetering energielabel	2013	20 woningen (herbouw) Zevenhuisterweg Noardburgum en het MFC Hurdegaryp er start uitvoering volgende grote serie onderhoud en verbetering energielabel	2014	24 woningen (herbouw) Prins Bernhardstraat te Burgum en voortgang onderhoud en verbetering energielabel.
	Bernhardstraat te Burgum;											
2010	24 appartementen Swannepolle te Sumar											
2011	4 woningen Boskamp te Eastermar											
2012	160 woningen onderhoud en verbetering energielabel											
2013	20 woningen (herbouw) Zevenhuisterweg Noardburgum en het MFC Hurdegaryp er start uitvoering volgende grote serie onderhoud en verbetering energielabel											
2014	24 woningen (herbouw) Prins Bernhardstraat te Burgum en voortgang onderhoud en verbetering energielabel.											

In de periode 2015-2017 heeft WF de volgende projecten uitgevoerd:

Voor de kwaliteitsverbetering van Burgum West is een langdurig werk-en communicatieproces noodzakelijk geweest. In dialoog met de huurders zijn plannen gemaakt om de benodigde 70% instemming van de huurders te verwerven. Deze dialoog heeft uiteindelijk geresulteerd in een plan voor o.a. sloop en vervangende nieuwbouw. Het project wordt in 2018 uitgevoerd. De voorbereidingen zijn in volle gang.

Verder zijn de volgende kwaliteitsverbeteringen in combinatie met energiebesparende maatregelen / projecten uitgevoerd:

2015: Diverse complexen in Munein, Jistrum, Ryptsjerk, Gytsjerk, Hurdegaryp en diverse individuele woningen: (91 woningen)

2016: Verbetering kwaliteit: Jistrum en Easterein (17 woningen)

Diverse individuele woningen (20)

Verbetering energie: Jistrum en Easterein (19 woningen)

Diverse individuele woningen (39)

2017: Diverse complexen in Eastermar/Sumar, Suwald/Burgum, Hurdegaryp/Gytsjerk, Ryptsjerk (187 woningen) diverse individuele woningen (47 woningen)

WoonFriesland heeft voor onderhoud van bestaande woningen de volgende budgetten besteed:

· 2014: €3.242.000 (Jaarverslag 2014, p. 24).

· 2015: €2.944.000 (Jaarverslag 2015, p. 31).

· 2016: €3.670.000 (Jaarverslag 2016, p. 32).

· 2017: nog geen cijfer bekend (verwacht wordt circa €4.125.000 conform bieding)

Ambitie:

6. We willen rekening houden met het fenomeen "krimp"; dat houdt in: leren en profiteren van opgedane ervaringen/onderzoek en pro-actief zijn in samenspraak met de dorpen (o.a. via de klankbordgroepen).

Evaluatie:

Gedurende de eerste jaren van de looptijd van de woonvisie (vanaf 2010 tot circa 2015) is de aandacht om voor te sorteren op een mogelijke bevolkingskrimp min of meer vooruitgeschoven. Ingegeven door de economische crisis en de dalende belangstelling voor kavels en nieuwbouwwoningen ontbrak de urgentie om gericht actie te ondernemen op het thema krimp. Er is toen gekozen om prioriteit te geven aan het in stand houden van de werkgelegenheid onder bouwbedrijven, onder meer tot het opzetten van Energie(k)loket en het stimuleren van investeren in de bestaande woningen.

In 2015 heeft regio Noordoost Fryslân formeel de status van krimpregio gekregen. Dit vormde mede de basis om in ANNO verband uitgebreid woningmarktonderzoek te laten uitvoeren. Doel van het onderzoek was o.a. het inzichtelijk maken waar zich ten gevolgen van krimp (mogelijk) problemen voordoen en hoe de betrokken gemeenten de komende jaren voor kunnen sorteren op de actuele en vooral ook de toekomstige ontwikkelingen in de regio. Conclusie van dit onderzoek is dat de krimp van de bevolking in de toekomst doorzet en de nieuwbouw ambities voor de komende jaren (mogelijk) bij moeten worden gesteld.

Vanwege het aantrekken van de woningmarkt en de daaruit voortvloeiende vraag naar woningen is in 2016/17 de noodzaak ontstaan om breder onderzoek te laten doen naar de woningmarkt in de gemeente Tytsjerksteradiel en een nieuwe woonvisie voor te bereiden. Dit is uitgevoerd in samenwerking met woningcorporatie WoonFriesland en de Bewonersraad. In dit proces zijn allerlei belangengroepen en stakeholders betrokken, waaronder alle dorpsorganisaties uit de gemeente. In maart 2017 heeft de gemeente een symposium georganiseerd over het 'wonen in Tytsjerksteradiel' en de uitdagingen voor het te voeren woonbeleid. Tijdens dit symposium hebben enkele sprekers ervaringen en onderzoek gedeeld over krimp, de gevolgen daarvan en mogelijke beleidsrichtingen.

Ambitie:

7. Uit een oogpunt van leefbaarheid willen wij ons tot het uiterste inspannen voor het **behoud** van de **voorzieningen** in de **kleinere dorpen**. Eerst wanneer dat niet meer haalbaar is zal concentratie plaats vinden. De grotere maatschappelijke en commerciële voorzieningen worden wel **geconcentreerd** in Burgum, Hurdegaryp en Gytsjerk;

Evaluatie:

De gemeente heeft op een aantal manieren concreet gewerkt aan het behoud van voorzieningen in de kleine kernen. Dit is vooral gedaan door het creëren van multifunctionele centra waar voorzieningen gezamenlijk onderdak hebben gekregen. Enkele concrete voorbeelden zijn:

- In Noardburgum is in 2013 een multifunctioneel Centrum (MFC) gerealiseerd. Dit centrum biedt ruimte aan verschillende partijen op het vlak van zorg en welzijn (huisarts, fysiotherapeut, jeugdsoos, peuterspeelzaal 'it Krobbenêst', kinderopvang 'Kinderwoud', BSO 't Protternêst'). Met dit project is een grote stap gezet in het behouden van voorzieningen en daarmee de leefbaarheid van het dorp.
- In Earnewâld hebben in het kader van de watervisie de winkel- en toeristische voorzieningen een upgrade gehad.

Aan de beleidslijn om grotere maatschappelijke en commerciële voorzieningen te concentreren is op de volgende wijze uitvoering gegeven:

- Een van de conclusies uit de tussentijdse evaluatie was dat de herontwikkeling van het winkelcentrum Gytsjerk een speerpunt zou moeten zijn. Inmiddels is dit winkelcentrum vernieuwd. Oude woningen en (winkel)panden zijn gesloopt ten gunste van een nieuw foodmarktcomplex met appartementen, grondgebonden woningen en een parkeerplein.
- In Burgum is het winkelcentrum opgeknapt en uitgebreid. De gemeente is overgegaan tot de aankoop van enkele belangrijke monumentale gebouwen Glinstra Strate State en Kiehoal met als doel om deze richting de toekomst te behouden voor openbare doeleinden. Daarnaast zijn ter versterking van de commerciële voorzieningen supermarkten samengebracht op een vernieuwde locatie, in combinatie met uitbreiding van de parkeergelegenheid. Deze ontwikkelingen sluiten aan op de ingezette koers om de positie van Burgum als regionaal centrum te beschermen en verder te versterken.
- In Hurdegaryp is het "kind-centrum" ontwikkeld. In dit multifunctionele gebouw zijn meerdere grote maatschappelijke voorzieningen onder één dak samengebracht, zoals de basisscholen, kinderopvang, muziekschool. Voorts is nabij het winkelcentrum It Maskelyn een multifunctioneel centrum in plaats gekomen van het inloopcentrum "De Homije" en is er een huisartsenpraktijk gerealiseerd met (nog te bouwen) apotheek.
-

Ambitie:

8. In de komende 10 jaren willen we een aantal **smaakmakende projecten** realiseren op het terrein van **landelijk wonen**, als bedoeld in de **Structuurvisie**; doelstelling daarbij is dat het moet gaan om aanvullende woonkwaliteiten, **gericht op specifieke doelgroepen en/of het trekken van inwoners van buiten de regio**;

Evaluatie:

Door de economische crisis en de malaise op de woningmarkt is dit project tot dusver niet van de grond gekomen.

Wel zijn in het kader van 'wonen in voormalige boerderijen' (in het buitengebied) enkele kleinschalige plannen gerealiseerd. Zo is in Oentsjerk een zorgboerderij gerealiseerd in een voormalige boerderij aan de Wynzerdyk en in Garyp is een boerderij gesplitst in appartementen (o.a. voor de doelgroep starters).

Ambitie:

9. In de stadsregio Leeuwarden ("de Kroon van Fryslân") willen we **samenwerken** aan **verbetering** van de **leefbaarheid**; we zullen inzetten op voldoende aandacht voor het platteland en het **binnenhalen van externe financiële middelen voor herstructureringsprojecten** (ISV 3);

Evaluatie:

De gemeente heeft in het kader van de leefbaarheid tussen 2010 en 2017 voor verscheidene projecten subsidie van de provincie Fryslân en ANNO (toegezegd) gekregen.

- In de tussentijdse evaluatie werd al gerefereerd aan "forse investeringen in de leefbaarheid vanaf 2015 in Garyp, Burgum en Hurdegaryp". De afgelopen jaren is gewerkt aan de concrete uitvoering. Met het programma Kansen in Kernen (KIK) wordt een (indirecte) bijdrage geleverd aan de leefbaarheid in de kernen. Dit doet de gemeente in samenwerking met de gemeente Dantumadiel en de provincie Fryslân. De focus van dit programma ligt op de dorpen die liggen aan de Centrale As. Dankzij deze nieuwe verbindingsweg rijdt er geen doorgaand verkeer meer door de dorpen. Deze ontwikkeling is aangegrepen om de verkeersveiligheid en leefbaarheid te verbeteren en infrastructuur anders in te richten, socialer te maken, groener en stiller. Met de zogenoemde KIK-herinrichtingsprojecten zijn in samenspraak met de lokale bevolking opgemaakt en zijn momenteel (januari 2018) nog volop in de uitvoering. Voorbeelden zijn:
 - de herindeling van een doorgaande weg in Gytsjerk/Oentsjerk;
 - aanpak rondweg en herwaardering bestaande doorgaande wegen in Garyp en Hurdegaryp;
 - herwaardering doorgaande wegen Burgum ('Grutte Dyk').

Met de KIK-projecten is een subsidie van € 6.271.500 gemoeid (provincie + ANNO).

- Herinrichting De Markt Burgum (provincie) € 750.000
- ISV3 Burgum (ABN AMRO e.o.) € 300.000
- ISV3 Hurdegaryp (Schalmeiterrein e.o.) € 150.000
- ISV3 Gytsjerk (Centrumplan) € 300.000
- ISV3 Garyp (Molkefabryk Eendracht) € 100.000

Ambitie:

10. In **2016** willen we starten met de **realisering** van de robuuste **westelijke uitbreiding** van **Burgum**; deze wijk zal worden ontwikkeld in samenhang met nieuwe voorzieningen op het terrein van natuur, recreatie, sport/leisure en zorg; het moet een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu worden met water als centraal en dragend element: woonkwaliteiten die er nu niet zijn en aantrekkelijk voor eigen inwoners en van elders.

Evaluatie:

Tot dusver is de westelijke uitbreiding van Burgum (de Warren) niet van de grond gekomen. De economische crisis heeft er weliswaar ook toe geleid dat er vanuit de markt (zowel ontwikkelaars als woningzoekenden) tot voor kort nauwelijks druk werd uitgeoefend om tot realisatie van deze uitbreidingslocatie over te gaan. Recent is de druk op de nieuwbouw toegenomen en is er nauwelijks nog ruimte voor projectmatige nieuwbouw in Burgum en zijn de laatste gemeentelijke bouwkavels verkocht. Om De Warren niet te ontwikkelen is ook een politieke afweging geweest bij de coalitievorming in 2014.